

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.96

О. С. Облакова

здобувач кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНІ СПОРТИВНІ ВІДНОСИНИ: ПРАВОВА ПРИРОДА Й ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ

Статтю присвячено правовому аналізу відносин у сфері міжнародної спортивної діяльності. Визначено характер спортивних відносин за допомогою історико-правового аналізу їх виникнення, а також вироблені наукові положення про правову природу, структуру та юридичний зміст зазначених відносин для подальших теоретичних досліджень правових питань у сфері спорту. Проведено аналіз важливих положень уставних документів міжнародних спортивних організацій, що є основним джерелом прав і обов'язків суб'єктів міжнародних спортивних відносин. З'ясовано, що міжнародні спортивні відносини – це приватноправові відносини транскордонного характеру, що не замикаються в межах однієї країни, містять іноземний елемент і формуються у сфері організації та проведення міжнародних спортивних змагань, а приватноправовий і міжнародний характер спортивних відносин робить їх дослідження актуальним у межах предмета міжнародного приватного права.

Ключові слова: міжнародні спортивні відносини, міжнародний приватноправовий характер, міжнародна спортивна організація, правова природа, юридичний склад.

Постановка проблеми. На загальнодержавному рівні спорт визнано фактором, що об'єднує країну, а спортивну галузь – однією з пріоритетних сфер реформування законодавства, спрямованого на інтеграцію держави до єдиного соціального простору Європейського Союзу.

Міжнародні спортивні відносини (у цій статті йдеться саме про відносини, пов'язані з участю в міжнародному спортивному русі, організацією та проведенням міжнародних спортивних змагань, міжнародними трудовими та пов'язаними з ними відносинами у сфері спортивного бізнесу, міжнародними іноземними інвестиціями у сфері спорту, міжнародною комерційною діяльністю у сфері спортивної промисловості, міжнародною охороною прав інтелектуальної власності) формують сьогодні значну сферу правового регулювання.

Саме через це, а також з огляду на інтернаціональний характер явища спорту та складність механізму внутрішньодержавної регламентації міжнародної спортивної діяльності, правовий аналіз міжнародних спортивних відносин стає доцільним і актуальним.

Поряд із вищезазначеними факторами розвиток нових напрямків правового регулювання потребує дослідження явищ, що становлять традиційну проблематику теорії держави та права. Потребу в наукових дослідженнях ми обґрунтовуємо також тим, що створені теорією поняття та положення змінюються в умовах бурхливого розвитку спортивної сфери, її комерціалізації й інтернаціоналізації й потребують оновлення з урахуванням особливостей сучасних спортивних відносин.

Більше того, теоретичне розроблення питань міжнародних спортивних відносин має стати науковою базою для проведення подальших теоретико-правових досліджень ролі, меж і способів правового регулювання в галузі спорту, правового статусу численних суб'єктів сфери фізкультури та спорту, специфіки відповідальності в спортивній сфері тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. **Стан опрацювання** проблеми показує, що в цілому спортивна тематика в юридичній науці України є відносно новою. Деяких аспектів теми

міжнародних спортивних відносин торкалися у своїх роботах такі українські вчені, як А.Ю. Бордюгова («Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України» (2009 р.) [1], «Міжнародний спортивний арбітраж: засади й особливості діяльності» (2016 р.) [2]), М.О. Ткалич («Спортивні клуби як учасники цивільних правовідносин» (2010 р.) [3]), О.О. Біляєв («Спортивні організації як суб'єкти цивільного права» (2015 р.) [4]), Ю.С. Суха («Цивільно-правові договори у сфері професійного спорту» (2014 р.) [5]) тощо.

Метою статті є визначення міжнародного характеру спортивних відносин за допомогою історико-правового аналізу їх виникнення, а також вироблення наукових положень про правову природу, структуру та юридичний зміст зазначених відносин для подальших теоретичних досліджень правових питань у сфері спорту.

Виклад основного матеріалу. Історія міжнародних спортивних змагань, а відповідно й спортивних відносин, налічує декілька тисячоліть. Становлення Олімпійських ігор пов'язане з першим письмовим договором у сфері спорту, який з'явився в Давній Греції. У VII ст. до н. е. Лікурґ, законодавець Спарти, уклав із правителем елійців Іфітом договір про проведення кожні 4 роки святкування на честь Зевса в його святилищі в Олімпії. У договорі також брав участь Кліосфен (володар міста Піса – найближчого міста до святилища в Олімпії). Історики називають їх пелопоннеською трійкою, яка представляла основні племена Греції (еолійців, дорійців, ахейців). Договір був укладений між містами-державами (суверенними державами) Стародавньої Греції [6, с. 84].

Згідно з домовленістю Лікурґа, Іфіта та Кліосфена, Олімпія проголошувалася священним місцем для всіх еллінів, а час до Ігор, самих змагань та після них – періодом миру. Таким чином, договір пелопоннеської трійки поширювався на всіх еллінів, незважаючи на те, що він був підписаний правителями лише трьох міст Еллади. Договір наказував усім зупиняти спори та ворожі зіткнення під час Олімпійських ігор. Елійці та спартанці гарантували недоторканість святилища Зевса, ніхто не мав права перетинати його кордони зі зброєю. Уся область Еллади під час Ігор проголошувалася священною територією, на якій було заборонене вторгнення військ. Ніхто не міг завадити вільному проходу до Олімпії атлетам і паломникам – гостям Зев-

са. Таке перемир'я (екехерія) – факт, із достовірністю встановлений ученими [7, с. 264].

Ця своєрідна Олімпійська хартія давнини стала першою в історії людства угодою у сфері міжнаціонального спортивного співробітництва. Договір не лише встановлював Олімпійські ігри, але й містив санкції за порушення положень договору. Наприклад, Спарті було заборонено брати участь в Олімпійських іграх, тому що її війська окупували фортецю та місто в Олімпії, порушуючи священне перемир'я [8, с. 14]. Пізніше не отримали доступу на Олімпійські ігри атлети-македонці, коли воїни Філіпа II пограбували афінянина Фрійрона, що прямував до Олімпії.

Таким чином, очевидно, що зародження класичних спортивних відносин відбулося на міжнародному рівні [9, с. 17], що зумовлено інтернаціональним характером такого явища, як спорт.

Нині міжнародний характер спортивних відносин узагалі не викликає сумніву, про що свідчить відомий вислів П'єра де Кубертена, покладений в основу офіційної позиції Міжнародного олімпійського комітету: «Усі олімпійські змагання мають проводитися відповідно до принципу міжнародного (інтернаціонального) характеру цих змагань – вони повинні належати всім людям, країнам і континентам» [10].

У нашій роботі в контексті поняття «міжнародні спортивні відносини» термін «міжнародні» означає, що це відносини, які «не замикаються в межах однієї країни, а містять іноземний елемент» [11, с. 13].

Загалом суспільні відносини, що виникають у сфері спорту, можуть бути як внутрішньодержавними відносинами, які містять міжнародний (іноземний) елемент у тому чи іншому вигляді (наприклад, продаж (трансфер) гравця іноземному клубові, тобто правочини між громадянами й організаціями різної державної приналежності), так й істинно міждержавні відносини владного характеру (наприклад, міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю у сфері спорту) [12, с. 209]. У більшості своїй вони все ж таки є міжнародними приватними спортивними відносинами й формуються у таких сферах спортивної діяльності, як організація та проведення спортивних змагань, захист приватних прав спортсменів, регулювання вирішення спорів приватного характеру, укладення спонсорського контракту, продаж прав телевізійної трансляції, трансфери гравців, трудові

й агентські договори зі спортсменами й ін. У цих галузях право як регулятор суспільних відносин було б не здатне в повному обсязі здійснити впорядкування всього розмаїття процесів.

Слід відмітити ситуацію, що склалася історично: держави не здійснювали спроб урегулювати відносини, що виникали поза їхніми територіальними кордонами. Втручання у вказану сферу відбувається виключно з метою додержання публічних інтересів (наприклад, у сфері валютного, податкового, митного законодавства). Усе інше слід віднести до відносин приватного (невладного) характеру, які відрізняються наявністю іноземного елемента. Уже сам термін «міжнародні спортивні відносини» говорить про те, що в ці правовідносини залучені учасники, які представляють більш ніж одну державу. Міжнародні спортивні відносини не можуть виникнути в результаті волевиявлення, визначеного національним законодавцем, оскільки національне право розробляється для регулювання відносин, що виникають у рамках одного правового поля відповідної держави [9, с. 22–23].

Визначити правову природу міжнародних спортивних відносин означає розкрити внутрішні та необхідні, головні й стійкі властивості, ознаки, риси зазначеного правового явища, єдність яких визначає його специфіку. Для цього можна використати метод методологічного есенціалізму, тобто розкрити сутність речей засобами визначень [13, с. 31].

А.Ю. Бордюгова визначає спортивні відносини як правовідносини, які виникають виключно у сфері фізкультури та спорту (як професійного, так і любительського), – трудові, державно-управлінські, соціального забезпечення, фінансового та матеріально-ресурсного забезпечення, спортивно-медичні відносини (травматологія, реабілітація, боротьба з допінгом), міжнародні (укладання угод, меморандумів, підписання декларацій тощо), а також процесуальні (у сфері вирішення спортивних спорів). До їх особливостей дослідниця відносить такі ознаки, як змагальність; комбінаторність деонтологічних і комерційних аспектів зазначених відносин; специфіка суб'єктів відносин, висока питома вага в колі юридичних осіб приватного права, громадських організацій; необхідна присутність у спорті таких суб'єктів міжнародного спортивного руху, як міжнародні організації; участь у спортивних відносинах великої кількості «не спортсменів» (уболіваль-

ників, чиновників, представників правоохоронних органів і служб безпеки, букмекерів, агентів спортсменів тощо); значна роль спортивних досягнень у формуванні іміджу держави; присутність іноземного елемента, міграція робочої сили; комерціалізація окремих популярних видів спорту [1, с. 73–74].

Ураховуючи цінність і наукову новизну робіт дослідниці, слід відмітити, що в зазначених роботах наводяться лише загальні риси та характеристики спортивних відносин із метою обґрунтування доцільності формування галузі спортивного права в Україні, однак майже не акцентується увага на міжнародному приватно-правовому аспекті спортивних відносин.

Натомість С.В. Алексєєв, даючи визначення міжнародним спортивним відносинам, робить акцент на міжнародній специфіці зазначеного явища. За С.В. Алексєєвим, зазначені відносини – це стійка група, органічний комплекс різноманітних видів суспільних відносин, що склалися у сфері міжнародної спортивної діяльності, яка включає такі основні напрямки, як участь у міжнародному русі міжнародних організацій; діяльність держав, національних спортивних організацій, спортсменів та інших внутрішніх суб'єктів у сфері міжнародного спорту; організація та проведення міжнародних спортивних змагань, зокрема й Олімпійських ігор, а також інших міжнародних спортивних і спортивно-видовищних заходів; міжнародні трудові та пов'язані з ними відносини у сфері спортивного бізнесу, зокрема й професійного спорту, міжнародний рух трудових ресурсів у сфері спорту, включаючи міжнародний трансферт, оренду, інші види переходів спортсмена (тренера) з одного клубу (спортивного суспільства) в інший, а також міжнародну діяльність спортивних агентів; міжнародна матеріальна підтримка, іноземні інвестиції у сфері спорту; міжнародна комерційна діяльність у сфері спортивної промисловості, зокрема й організація сумісних підприємств, що виробляють товари фізкультурно-спортивного та туристичного призначення, міжнародна торгівля ними; відносини, пов'язані з міжнародною охороною прав інтелектуальної власності у сфері спортивної діяльності, зокрема й прав на товарні марки, спортивну й олімпійську символіку, радіо- та телеправ на спортивні заходи; міжнародні податкові відносини у сфері спорту; травматизм, спортивна медицина та страхування в міжнародному спорті; усесвітня антидопінгова політика та протидія застосуванню допінгу в між-

народному спорті; міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю у сфері міжнародного спорту; урегулювання міжнародних спортивних спорів; інші супровідні та суміжні з переліченими сфери діяльності [12, с. 208–209].

Для того, щоб повною мірою врахувати теоретичні дослідження, накопичені нашою юридичною наукою, і зберегти чіткість юридичних понять, що становлять конструкцію правовідносин, за методологічний орієнтир для цієї статті була прийнята робота Р.О. Халфіної [14].

Звернення до зазначеної роботи набуває актуальності також з огляду на те, що ми досліджуємо спортивні відносини саме як приватні, а в роботі Халфіної сама конструкція правовідношення має не універсальний характер, а значною мірою зорієнтована на цивільні правовідношення, які є приватними у вузькому значенні.

Р.О. Халфіна бере за основу аналізу поняття структури як способу зв'язку елементів, як системи їх взаємовідносин у межах цілого [14, с. 204]. Автор у своїх роботах погоджується з С.Н. Братусем, який розуміє форму «як систему відносно стійких зв'язків моментів змісту речі, як структуру всіх властивих їй процесів» [14, с. 83]. Звідси випливає висновок, що під структурою правовідношення має розумітися зв'язок елементів, що утворюють його зміст, тобто прав і обов'язків у єдності їх юридичної та матеріальної сторін.

Халфіна відносить до елементів структури правовідношень їх учасників, права й обов'язки, їх взаємозв'язок. Однак об'єкт правовідношення Р.О. Халфіна залишає за межами елементів його структури [14, с. 212–217], із чим ми не можемо погодитися, застосовуючи «конструкцію Халфіної» до правовідношень у сфері спорту.

У сучасній правовій доктрині класична структура правовідношення містить його об'єкт: «Склад правовідношення – це юридична конструкція, яка включає сукупність елементів, необхідних для його виникнення: суб'єктів, об'єкт, юридичний зміст (суб'єктивні права й обов'язки), юридичний факт» [15, с. 232].

Отже, розглянемо міжнародні спортивні відносини, ураховуючи всі зазначені положення.

Говорячи про суб'єктів міжнародних спортивних відносин, стисло охарактеризуємо деяких із них.

Особливий різновид суб'єктів міжнародних спортивних відносин – міжнародні спортивні організації (далі – МСО); вони визнаються суб'єктами спорту в якості основних регулято-

рів міжнародних спортивних відносин і мають унікальний міжнародно-правовий статус через те, що наявний обсяг міжнародної правосуб'єктності вони встановили для себе самостійно. Повноправні та найбільш значущі суб'єкти міжнародних відносин – держави – погодилися із цим і не перешкоджають МСО в здійсненні ними своїх прав і обов'язків у повному обсязі.

У якості загальної характеристики МСО можна навести слова грецького вченого Д. Панагіотополоса про те, що спортивні організації від самого початку були продуктом приватної ініціативи та належали до категорії приватних міжнародних організацій, однак у цей час найбільш важливі серед них, такі, як МОК і МСФ, набули міжнародної правосуб'єктності [16, с. 10].

Є.А. Вострікова зазначає, що МСО «являють собою особливий різновид міжнародних юридичних осіб, мають потрійну природу та містять у собі ознаки міжнародної міжурядової організації та міжнародної неурядової організації: здійснення діяльності в декількох державах, відсутність міжурядової угоди в якості установчого акта, наявність повноважень із прийняття норм, обов'язкових для виконання всіма суб'єктами міжнародних спортивних відносин, включаючи держави» [9, с. 57].

До найважливіших суб'єктів міжнародних спортивних відносин сьогодні відносять також спортсменів-професіоналів (вважається, що спортсмени-любители втратили свою вагу як учасники міжнародних спортивних відносин у результаті остаточної професіоналізації спорту, яка почалася в 1981 р., коли на 84-ій сесії МОК, яка проходила в Баден-Бадені, зі ст. 26 Олімпійської хартії про допуск до спортивних змагань поняття «любитель» було офіційно вилучено [12 с. 131–132]).

Згідно зі ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» спортсмен набуває статусу спортсмена-професіонала з моменту укладення контракту про участь у змаганнях. Професіональна спортивна діяльність визначається як систематична, на оплатній основі участь у змаганнях із певного виду спорту, а також надання інших спортивних послуг із метою отримання прибутку, який є основним джерелом доходів спортсмена. Професіоналом визнається спортсмен, для якого заняття спортом є основним видом діяльності та який отримує на контрактній основі заробітну платню й іншу грошову винагороду за підготовку до спортивних змагань і участь у них [17, ст. 38].

Узагалі суб'єктів міжнародних спортивних відносин можна визначити як фізичних осіб (спортсмени, судді, арбітри, лікарі, тренери), тобто як будь-яких носіїв прав і обов'язків, що виникають у зв'язку з їх участю в спортивних змаганнях, а також як колективних суб'єктів (державна, державні органи, різного роду спортивні організації (міжнародні та національні), спортивні команди), котрі частіше за все фігурують у відносинах, пов'язаних із організацією та проведенням змагань у якості регламентуючої ланки (елемента).

Неоднорідний суб'єктний склад учасників міжнародної спортивної діяльності визначає неоднорідність і специфіку самих міжнародних спортивних відносин. Однак така неоднорідність міжнародних спортивних відносин не перешкоджає об'єднанню всіх таких суспільних відносин у відокремлену сталу групу тільки тому, що їхнім інтегруючим началом є міжнародна спортивна діяльність [12, с. 215].

Взаємовідносини між суб'єктами міжнародної спортивної діяльності здійснюються в межах міжнародних спортивних змагань, тобто заходів міжнародного характеру, що відбуваються на території якої-небудь однієї країни, але які збирають учасників із країн з усього світу. Будь-яке спортивне змагання в юридичній науці може кваліфікуватися як юридичний факт – життя-обставина, із наявністю чи відсутністю якої пов'язується виникнення, зміна та припинення міжнародного спортивного правовідношення. Наприклад, підставою виникнення міжнародних спортивних відносин може бути укладення контракту між спортсменами та спортивними організаціями про участь у змаганнях.

Юридичний зміст правовідношення формують у сукупності суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників міжнародних спортивних відносин.

Суб'єктивне право в правовій науці визнається як гарантовані законом вид і міра можливої чи дозволеної поведінки [18, с. 103], що складається з декількох правомочностей. Законодавче закріплення суб'єктивних прав, що належать суб'єктам міжнародних спортивних відносин, можна знайти в різноманітних міжнародних і національних актах, які регламентують проведення змагань.

Загальні права людини у сфері спорту закріплені в міжнародних правових актах декларативного характеру: універсальному документі – Міжнародній Хартії фізичного виховання

та спорту [19]; регіональних документах – Європейському маніфесті «Молоді люди та спорт» [20], Спортивній хартії Європи [21], Рекомендації Європейської Ради «Молодь і спорт вищих досягнень» (№ 1292, 1996 р.) [22], у Декларації «Спорт, терпимість і чиста гра» (Амстердам, 1996 р.) [23]. Положення цих документів належать до норм так званого «м'якого права» і мають рекомендаційний характер.

Окремі питання стосовно прав суб'єктів спортивних відносин урегульовані в міжнародних договорах (документах «твердого права»), зокрема в Європейській Конвенції про попередження насильства та хуліганської поведінки глядачів під час спортивних змагань, наприклад футбольних матчів [24], у Міжнародній конвенції «Проти апартеїду у спорті» [25], у Найробському договорі про охорону олімпійського символу [26] та інших.

У якості прикладу документа, в якому закріплені конкретні права суб'єкта міжнародних спортивних змагань, можна навести Звід правил для спортивної акробатики 2017–2020. У ст. 7 розд. III «Права й обов'язки тренерів» цього Кодексу надається перелік прав, що належать тренерам зі спортивної акробатики: отримувати інформацію про порядок проведення змагань і план тренувань, який надає можливість мінімум двогодинних занять упродовж одного чи двох тренувань упродовж двох днів, що передують дню початка змагань; право тренуватися в комфортних і безпечних умовах із використанням обладнання, аналогічного обладнанню, яке використовується під час змагань; право отримувати документацію щодо тренувань і розклади змагань і мати доступ до інформації про рахунок під час змагань; право доступу до завчасно зазначеного місця, що наближене до подіуму, для того, щоб спостерігати виступи учасників під час змагань; право отримувати інформацію на всесвітніх змаганнях перед початком змагань у завчасно обумовленому місці та в обумовлений час про будь-які проблеми з тарифікаційними протоколами (Tariff sheets), які можуть впливати на Спеціальні вимоги або технічну складність виконуваних вправ [27].

Аналогічно правам в актах міжнародних і національних спортивних організацій устанавлюються обов'язки суб'єктів міжнародних спортивних змагань. Суб'єктивний юридичний обов'язок – це «вид і міра належної поведінки зобов'язаного учасника правовідношення» [18, с. 103].

У пункті 4 ст. 55 Статуту Міжнародної федерації веслування «Обов'язки» ми можемо ознайомитися з такими обов'язками суб'єктів спортивних відносин, як діяти відповідно до Статуту Міжнародної федерації веслування, Правил веслування, інструкцій із проведення міжнародних чемпіонатів із веслування; визнавати обов'язкову дію Статуту Міжнародної федерації веслування й заснованих на ньому нормативних документів та інших правил, що регулюють діяльність Міжнародної федерації веслування, в їх поточній версії з усіма внесеними поправками; визнавати юрисдикцію Міжнародної федерації веслування з вирішення будь-якого рішення та накладення будь-якої санкції з питань її компетенції тощо [28].

Що стосується об'єкта приватних суспільних відносин у сфері спорту, то до нього належить те, на що спрямовані суб'єктивні права та юридичні обов'язки його учасників, тобто те, заради чого виникає саме правовідношення. Об'єкти міжнародних приватних спортивних відносин різноманітні та містять у собі нематеріальні особисті блага (зокрема й життя, честь, здоров'я, гідність, право на ім'я, деякі результати інтелектуальної діяльності (продукти духовної творчості)), які зачіпаються у сфері спортивних змагань, поведінку та діяльність суб'єктів, які підлягають урегулюванню відповідними нормами.

Ю.С. Суха виділяє такі особливі об'єкти спортивних відносин, як імідж і ділова репутація спортивних клубів та інших спортивних організацій, професійна спортивна майстерність, спортивні та спортивно-технічні споруди, спортивний інвентар та екіпірування. Крім того, дослідниця у своїй дисертації обґрунтувала твердження про закріплення в сучасній юридичній доктрині підприємницької природи професійного спорту та виокремила головний об'єкт спортивних відносин, який є також основним товаром у професійному спорті, – спортивне видовище. Обов'язковою умовою його виробництва Ю.С. Суха визначає професійну спортивну майстерність як особисте нематеріальне благо, що належить конкретному суб'єкту, – спортсмену-професіоналу [5, с. 9].

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки.

Зародження спортивних відносин відбулося на міжнародному рівні, що зумовлено інтернаціональним характером явища спорту, а Олімпійська хартія стала першою в історії людства угодою у сфері міжнародного спортивного співробітництва.

Міжнародні спортивні відносини можна визначити як стійку групу, органічний комплекс різноманітних видів суспільних відносин, що склалися у сфері міжнародної спортивної діяльності. Вони є комплексною неоднорідною правовою структурою, об'єднаною за її інтегруючим началом, – міжнародною спортивною діяльністю, з особливим суб'єктним складом і способами регулювання. Більшість із цих відносин – це приватноправові відносини транскордонного характеру, що не замикаються в межах однієї країни, містять іноземний елемент і формуються у сфері організації та проведення міжнародних спортивних змагань, а їх суб'єкти вступають у відносини за власною волею й ініціативою, мають можливість установлювати зміст таких правовідносин за угодою сторін.

Суб'єктів міжнародних спортивних відносин можна визначити так: фізичні особи, спортсмени, судді, арбітри, тренери й інші особи; носії прав і обов'язків, які виникають у зв'язку з їх участю у спортивних змаганнях, а також колективні суб'єкти (держави, державні органи, різного роду спортивні організації (міжнародні та національні), спортивні команди й інші), котрі частіше за все фігурують у відносинах, пов'язаних із організацією та проведенням змагань, у якості регламентуючого елемента. Неоднорідний суб'єктний склад учасників міжнародної спортивної діяльності визначає неоднорідність і специфіку самих міжнародних спортивних відносин.

Найпоширенішою підставою для виникнення міжнародних спортивних відносин є спортивне змагання чи укладення контракту між спортсменами та спортивними організаціями про участь у змаганнях.

Закріплення прав і обов'язків суб'єктів міжнародних спортивних відносин можна знайти в міжнародних правових актах декларативного характеру, міжнародних договорах, а також у статутах і правилах міжнародних і національних спортивних організацій тощо.

Юридичний склад міжнародних спортивних відносин характеризується наявністю особливого об'єкта, яким можуть бути нематеріальні особисті блага, результати інтелектуальної діяльності, які зачіпаються у сфері спортивних змагань, імідж і ділова репутація спортивних клубів та інших спортивних організацій, спортивне видовище. Окремо слід відзначити професійну спортивну майстерність як особисте

нематеріальне благо, що належить конкретно-му суб'єкту (спортсмену-професіоналу).

Спортивні відносини мають численний суб'єктний і об'єктний склад, а через це – суперечливу природу.

Як демонструє наше дослідження, міжнародні спортивні відносини є неоднорідною правовою структурою з численним суб'єктним і об'єктним складом, а також особливими способами правового регулювання. Саме через це природа зазначених відносин є суперечливою та продовжує породжувати активні дискусії серед представників науки адміністративного, трудового, цивільного, міжнародного та міжнародного приватного права тощо. Однак, слід зробити висновок, що найчастіше вони мають таку ознаку, як приватноправовий і міжнародний характер, що є основною характеристикою відносин, які становлять предмет міжнародного приватного права.

Список використаної літератури:

1. Бордюгова Г.Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009.
2. Бордюгова А.Ю. Міжнародний спортивний арбітраж: засади й особливості діяльності та словник найуживанішої лексики. Київ: АВІАЗ, 2015. 160 с.
3. Ткалич М.О. Спортивні клуби як учасники цивільних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010.
4. Біляєв О.О. Спортивні організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 21 с.
5. Суха Ю.С. Цивільно-правові договори у сфері професійного спорту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2014.
6. Лукашук И.И. Современное право международных договоров. Т. 1. Москва, 2004. С. 84. Вострикова Е.А. Правовое регулирование международного олимпийского спорта: частноправовой аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2012.
7. Буткевич О.В. У истоков международного права. СПб., 2008. С. 264. Вострикова Е.А. Правовое регулирование международного олимпийского спорта: частноправовой аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2012.
8. Nafziger J. International sports law. N.Y., 1988. P. 14. Вострикова Е.А. Правовое регулирование международного олимпийского спорта: частноправовой аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2012.
9. Вострикова Е.А. Правовое регулирование международного олимпийского спорта: частноправовой аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2012.
10. Кубертен П. де. Олимпийские мемуары. Киев: Олимпийская литература, 1997. 179 с.
11. Міжнародне приватне право: підруч. / за ред.: В.П. Жушман, І.А. Шуміло. Харків: Право, 2012. 320 с.
12. Алексеев С.В. Международное спортивное право: учебник / под ред. П.В. Крашенинникова. Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2016. 895 с.
13. Жидков О.А., Муромцев Г.И. Реферат монографии Д.А. Керимова «Философские проблемы права». Общественные науки в СССР. Реферативный журнал. Серия 4: Государство и право. 1974. № 1. С. 31. Канзафарова І.С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2007. 453 с.
14. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении. Москва: Юрлит, 1974. 340 с.
15. Теорія держави і права: підручник / за ред. О.В. Петришин. Харків: Право, 2015. 368 с.
16. Panagiotopoulos D., Kristofili T. International Law and Lex Sportiva. ISLR Pandektis. 2005. Vol. 6:1–2. P. 10. Вострикова Е.А. Правовое регулирование международного олимпийского спорта: частноправовой аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2012.
17. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 7. Ст. 38.
18. Цивільне право: підручник: у 2 т. / за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид. Харків: Право, 2014. Т.1. 656 с.
19. Міжнародна хартія з фізичного виховання та спорту, від 21.11.1978 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_350 (дата звернення 25.08.2017).
20. Європейський маніфест «Молодь та спорт», від 17–18.05.1995 р. URL: <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=1543> (дата звернення 25.08.2017).
21. Спортивна хартія Європи, 1992 р. URL: <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=1542> (дата звернення 25.08.2017).
22. Рекомендація Європейської Ради №1292, «Молодь та спорт вищих досягнень», 1996 р. URL: <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=1544> (дата звернення 25.08.2017).
23. Декларація «Спорт, терпимість та чиста гра» від 11.04.1996 р. URL: <http://sportlib.info/Press/SFA/1998N2/p28-29.htm> (дата звернення 25.08.2017).
24. Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів і зокрема футбольних матчів від 19.08.1985 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_

- doc2.nsf/link1/MU85K007.html (дата звернення 25.08.2017).
25. Міжнародна Конвенція «Проти апартеїду у спорті» від 03.04.1988 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU85K07U.html (дата звернення 25.08.2017).
26. Найробський договір про охорону Олімпійського символу від 26.09.1981 р. URL: <http://www.uapravo.net/akty/pravo-main/akt8pnum2w.htm> (дата звернення 25.08.2017).
27. Із сайту Міжнародної федерації гімнастики. URL: fig-gymnastics.com (дата звернення 25.08.2017).
28. Із сайту Міжнародної федерації веслування. URL: <http://www.worldrowing.com/fisa/about-fisa/organisation> (дата звернення 25.08.2017).

Облакова Е. С. Международные спортивные отношения: правовая природа и историко-правовые особенности возникновения

Стаття посвятається правовим відносинам в сфері міжнародної спортивної діяльності. Определен характер спортивных отношений с помощью историко-правового анализа их возникновения, а также выработаны научные положения относительно правовой природы, структуры и юридического содержания соответствующих отношений с целью дальнейших теоретических исследований правовых аспектов в сфере спорта. Сделан анализ важных положений уставных документов некоторых международных спортивных организаций. Установлено, что международные спортивные отношения в большинстве своем – это частноправовые отношения трансграничного характера, которые не замыкаются в пределах одной страны, усложнены иностранным элементом и образуются в сфере организации и проведения международных спортивных соревнований, а частноправовой и международный характер спортивных отношений делает их исследование актуальным в пределах предмета международного частного права.

Ключевые слова: международные спортивные отношения, международный частноправовой характер, международная спортивная организация, правовая природа, юридический состав.

Oblakova O. S. International sports relationships: legal nature, legal and historical characteristics of origin

The article is sanctified to the relationships in the area of international sports activity. In the article the character of sports relationships through the legal and historical analyses of their origin has been defined. The scientific statements in regard of a legal nature, the structure and legal content of international sports relationships have been elaborated in order to provide a theoretical basis for the further researches of the legal issues in a sports field. The important provisions of statutes of certain international sports organizations have been analyzed. A general conclusion is done that international sports relationships, mainly, are private transborder relations, which go beyond the territory of one state, include a foreign element and are established in the area of organizing and conducting of international competition. A private and international character of sports relationships increases the relevancy of the researches within the International private law's subject.

Key words: international sports relationships, international private character, international sports organization, legal nature, legal content.